РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Дана: 28. јуна 2017. године

Врховни касациони суд	Високи савет судства	Министарство правде
I Су 1 бр. 196/2017	Број: 021-05-66/2017-01	Број: 021-01-82/2017-22

Полазећи од одредаба чл. 31, 70. ст. 3. и 4. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - др. закон, 78/2011 - др. закон, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 - др. закон, 13/2016 и 108/16), чл. 3, 6, 101. и 102. Судског пословника („Службени гласник РС“, бр. 110/2009, 70/2011, 19/2012, 89/2013, 96/2015, 104/2015, 113/2015 - испр., 39/2016, 56/2016 и 77/2016), мере бр. 5.3.1.3 садржане у ревидираном Акционом плану за спровођење Националне стратегије реформе правосуђа за период 2013–2018. година („Службени гласник РС“, број 106/2016), активности бр. 1.3.6.29. из Акционог плана за преговарачко Поглавље 23, Измењеног јединственог програма решавања старих предмета у Републици Србији за период 2016-2020. године Врховног касационог суда, I Су 1 116/16 од 10.08.2016. године,
председник Врховног касационог суда и Високог савета судства и министар правде Републике Србије, доносе

УПУТСТВО ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ МЕДИЈАЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

по Закону о посредовању у решавању спорова („Службени гласник РС“, бр. 55/2014)

I

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Нови Закон о посредовању у решавању спорова (у даљем тексту: Закон) који је почео да се примењује 1. јануара 2015. године, унапређује правни оквир у области медијације, уз усаглашавање са правним тековинама Европске уније и са најбољом савременом међународном и упоредном праксом. Ипак, резултати примене овог Закона нису задовољавајући, због чега је потребно усвојити системске мере, којима ће суштински бити подржано посредовање као алтернативни начин решавања спорова, укључујући од стране судова.

Обавеза је суда да у смислу одредаба члана 9. став 2. Закона пружи све потребне информације у циљу потпуне обавештености странака о могућности спровођења посредовања, што може извршити и упућивањем странака код посредника, али се ове одредбе готово не примењују. Судови би требало да у раној фази поступка решавају спорове упућивањем странака на медијацију или подстицањем на закључење судског поравнања, ради растерећења и ефикаснијег поступања у осталим предметима у којима то није могуће.

Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013 - УС, 74/2013 – УС и 55/2014) у члану 11. прописује да ће суд да упути странке на медијацију или на информативно рочиште за медијацију, у складу са законом, односно да укаже странкама на могућност за вансудско решавање спора медијацијом или на други споразуман начин. Ако је посебним законом прописано или када странке сагласно предложе решавање спора медијацијом, суд ће да застане са поступком и упути странке на медијацију (члан 340. Закона о парничном поступку).

Национална стратегија реформе правосуђа за период 2013 – 2018. године предвиђа стратешку смерницу 5.3.1. о широј примени упрошћених процесних форми и института попут споразума о признању кривице, поступања по начелу опортунитета кривичног гоњења и преусмеравања странака ка методама алтернативног решавања спорова (попут медијације) када год то законски оквири дозвољавају. Ова стратешка смерница прецизирана је мером бр. 5.3.1.3. о широј примени метода алтернативног решавања спорова која би требало да се спроводи континуирано, као редовна активност, чији носиоци су министарство надлежно за правосуђе, Правосудна академија и судови. Ова активност се остварује, између осталог, и кроз стратешку меру бр. 2.9.3.1. којом треба омогућити широк и лак приступ контакт информацијама неправосудног особља (укључујући организације и правна лица којима је издата дозвола за спровођење обуке за посреднике).

Акциони план за преговарачко Поглавље 23 предвиђа активност бр. 1.3.6.29. у вези унапређења промоције алтернативног решавања спорова, кроз објављивање информација на интернет странама, објављивање информативних брошура, информисање путем медија, израду инфографика, или организовање округлих столова и радионица. Активност се спроводи континуирано, почев од III квартала 2014. године.

Изменьеним Јединственим програмом решавања старих предмета Врховног касационог суда предвиђено је да се имплементација Закона о посредовању унапреди применом системских, општих и појединачних мера, а нарочито спровођењем континуиране обуке, која је неопходан услов за примену механизама за алтернативно решавање спорова и смањење броја старих предмета. Измењени Јединствени програм прописује обавезу за председнике судова да предузимају појединачне мере ради повећања броја решених предмета кроз примену појединачних програма за решавање старих предмета (боља организација рада у припремним одељењима или у припремном

поступку, односно у припремању предмета за суђење нарочито у тзв. масовним предметима, израда одлука на основу типских образаца и др.).

Упоредни подаци о примљеним предметима у свим судовима у Републици Србији (прилив нових предмета) садржани у Годишњем извештају о раду судова у Републици Србији за 2016. годину Врховног касационог суда указују на знатно повећање прилива у 2015. и 2016. години у односу на претходне године. Очекивани прилив према показатељима у периоду од 2012. до 2014. године био је, без предмета извршења, на нивоу од око 1.500.000 предмета годишње. Међутим, у 2015. години судови су примили 1.902.475 предмета, што је 415.840 више у односу на 2014. годину, то јест у односу на очекивања. У 2016. години прилив је поново био изнад очекиваног, па чак и изнад оног оствареног у 2015. години. Тако је у систем током 2015. и 2016. године ушло преко 850.000 предмета више од очекиваног годишњег прилива, што је утицало на остварење планираних циљева из стратешких докумената Врховног касационог суда за решавање старих предмета[1]. Највећи „удар" повећаним приливом предмета претрпели су, пре свега, основни судови у којима се повећани прилив, између осталог, односи и на репетитивне предмете, тзв. масовне спорове потраживања против државе, органа локалне самоуправе, јавних предузећа чији је оснивач држава и других организација и правних лица које се финансирају из буџета.

Имајући у виду активности садржане у наведеним стратешким документима те чињеницу да у прелазним мерама садржаним у Заједничкој позицији Европске уније о правосуђу и основним правима, усвојеној од стране Одбора сталних представника, Европска унија наглашава потребу да се даље размотри и промовише употреба различитих алтернативних начина решавања спорова, ради унапређења приступа правди и смањења броја старих предмета и да даљи ток преговора и напретка у оквиру преговарачког поглавља 23 и осталих поглавља зависи, између осталог, од успешног развоја ове области, доносиоци овог упутства налазе да је неопходно да судови одлучно приступе унапређењу примене медијације кроз препоручене мере:

II

МЕРЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ МЕДИЈАЦИЈЕ

Измена појединачних програма за решавање старих предмета у судовима за 2017. годину и Годишњи распоред послова

1. Председници судова ће преиспитати разлоге повећања броја старих предмета у грађанској материји, допунити појединачне програме решавања старих

[1] Публикација „Годишњи извештај о раду судова у Републици Србији за 2016. годину", Врховног касационог суда, март 2017. г.; стр. 6
http://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/GODISNJI%20IZVESTAJ%20O%20RADU%20SUDOVA%20U%20REPUBLICI%20SRBIJI%20ZA%202016.%20GODINU_V6_0.pdf; приступљено 17.04.2017.г.

предмета мерама којима ће обезбедити да се предмети решавају по редоследу пријема, да се не би дешавало да се у већем броју решавају новопримљени предмети или новопримљени типски предмети, а да се по старим предметима не поступа (рок 1.10.2017. године), укључујући и мере за унапређење примене медијације ради спречавања настанка старих предмета[2].

2. Ради припреме годишњег распореда послова у суду за судије и судско особље треба сачинити анализу оптерећености судија по материјама у којој судије поступају у првом степену и оптерећености судског особља и на основу резултата анализе извршити одговарајући распоред послова по материјама за судије и у судским службама за особље.

3. Неопходно је утврдити посебне мере за решавање предмета медијацијом и утврдити који су предмети медијабилни с обзиром на све околности случаја, у којима би упућивање странака на посредовање било целисходно. Председник суда или поступајући судија требало би да позову странке у одабраним медијабилним предметима ради разматрања могућности решавања спора медијацијом или закључењем судског поравнања.

4. Судови воде ажурну евиденцију судија и судијских помоћника из свог или територијално повезаног суда (виши суд или апелациони суд), уписаних у Регистар посредника који поседују дозволу за посредовање, из које странке могу изабрати посредника ради решавања предмета у поступку медијације.

Оснивање Инфо-службе за подршку алтернативним начинима решавања спорова у оквиру суда при свим основним, вишим и привредним судовима

5. Сви основни, виши и привредни судови ће основати Инфо-службу за подршку алтернативним начинима решавања спорова у оквиру суда (у даљем тексту: „Инфо-служба за подршку АРС“) ради пружања обавештења о могућности и поступку алтернативног решавања спорова.

6. Годишњим распоредом послова, председник суда ће одредити судију који ће да руководи Инфо-службом за подршку АРС и судијске помоћнике који ће обављати послове у оквиру Инфо службе за подршку АРС. Судија одређен Годишњим распоредом, ради обављања ових послова, ће управљати програмима медијације, надзирати и оцењивати напредак и резултате програма, промовисати активности службе и бити задужен за сва питања везана за развој медијације, на подручју тог суда.

[2] У оквиру измена појединачних програма за решавање старих предмета у судовима треба обухватати програме медијације ради спречавања настанка старих предмета, или донети посебни програм за примену Закона.

7. На основу члана 3, 6. и 101. став 2. Судског пословника и Годишњег распореда послова, председник суда може донети „Упутство о систему рада и начину поступања инфо-службе за подршку алтернативном решавању спорова“, користећи се искуствима Другог основног суда у Београду. Ово Упутство, између осталог, садржи податке о медијаторима, пружаоцима услуга посредовања, начину одабира медијатора у конкретном случају, као и обавештење о начину именовања медијатора уопште, праћењу и евалуацији рада медијатора, прикупљању података и вођењу статистике, поступку по притужбама на рад медијатора и сл.

8. Председници судова би, имајући у виду просечан прилив предмета по појединим материјама, укупан број нерешених предмета у суду, као и број старих предмета, требало да одреде оријентациони број предмета који би могао бити упућен на медијацију на годишњем нивоу.

9. Поступак посредовања покренут у току судског поступка спроводи се у згради суда, ван радног времена, у складу са Судским пословником. У зависности од смештајних капацитета суда, поступак посредовања може се спровести и у посебно прилагођеним просторијама суда (тзв. центар за медијацију) или на основу закључених протокола о сарадњи са екстерним партнерима, односно пружаоцима услуга, у њиховим просторијама.

10. У оквиру Инфо-службе за подршку АРС, суд би требало да обезбеди странкама сва потребна обавештења ради одабира врсте АРС и одговарајућег медијатора.

Инфо-пулт

11. Члан 101. Судског пословника прописује да правну помоћ грађанима пружају судови, у складу са законом и овим пословником. Сваки суд је дужан да ван судског поступка, на местима посебно одређеним и видно означеним у згради суда (инфо пулт), грађанима пружи опште правне информације (између осталог, о могућностима постизања мирног решавања спора, информације које се односе на сам поступак пред судом и поједине фазе поступка, о надлежности суда, појединим правилима поступка, трошковима поступка, начину и месту извршења одлуке, и информације о регистру посредника за решавање спорова). Правну помоћ могу пружати судијски помоћници и друго судско особље, у суду у складу са пословима које обављају. Одређене информације се могу објављивати штампањем, јавним објављивањем или уручивањем писаног текста у згради суда или у средствима јавног информисања (веб-страница или на други погодан начин).

12. Инфо-пулт садржи податке о евиденцији судија и судијских помоћника из тог суда који су уписани у Регистар посредника као и списак медијатора са подручја суда уписаних у исти Регистар који води Министарство правде. Ово подаци морају бити видно истакнути на огласној табли суда или на други погодан начин учињени доступним.

Подстицање активне сарадње са екстерним партнерима суда односно пружаоцима услуга на основу закључених протокола о сарадњи

13. Суд може да усвоји и спроводи програм алтернативног начина решавања спорова као активност која се организује у оквиру суда (суду придружена медијација – одељење/служба за медијацију у оквиру суда) или на основу споразума о сарадњи са другим одговарајућим пружаоцем услуга (суду повезана медијација).

Примера ради, на основу споразума о сарадњи, судови могу спроводити програме решавања предмета на следећи начин:

- Један суд може спроводити програм за више основних судова на подручју истог вишег суда,
- Виши суд може да спроводи програм за један или више основних судова у оквиру свог подручја, итд.

14. Судови би требало да подстичу активну сарадњу са центрима за социјални рад, центрима за медијацију јединица локалне самоуправе, локалном адвокатском комором, центрима за медијацију, а све зависно од врсте предмета спора (нпр. привредни судови са Привредном комором Србије и центрима за АРС у области привредног права).

15. Суд може на основу споразума о сарадњи са Јавнобележничком комором да обезбеди оверу потписа странака и посредника од стране јавног бележника у просторијама суда, ако су странке сагласне да споразум има својство извршне исправе.

Рочиште за покушај решавања спора упућивањем странака на медијацију пре припремног рочишта или првог рочишта за главну расправу

16. У складу са циљем решавања спора у раној фази поступка, судови би требало да изврше процену медијабилности предмета у раној фази поступка, и да

активно усмеравају странке на медијацију, пре припремног рочишта односно првог рочишта за главну расправу.

17. Члан 102. Судског пословника прописује да у грађанском поступку, суд може доставити и писано обавештење које садржи поуку о праву на ослобађање од плаћања трошкова поступка, као и праву на медијацију. Обавештење из става 1. овог члана може се доставити уз позив за припремно или прво рочиште за главну расправу, лично или преко пуномоћника, као и у поступку претходног испитивања тужбе, уколико суд процени да је то потребно, у складу са одговарајућим одредбама процесног закона.

Промоција

18. Судови ће предузимати активности ради упознавања шире јавности о предностима алтернативног решавања спорова.

19. Судови ће организовати недељу поравнања и медијације ради промоције алтернативног решавања спорова, у оквиру које се одржавају рочишта за покушај постизања судског поравнања или окончања спора медијацијом.

20. Уколико ова недеља обухвата 25. октобар, судови могу обележити и Европски дан правде кроз приближавање рада судова грађанима.

Обука судија и председника судова

21. Обука судија првостепених судова који поступају у грађанској материји о спровођењу Закона о посредовању у решавању спорова, али и других повезаних закона (Закон о мирном решавању радних спорова, Закон о раду, Закон о парничном поступку, Закон о заштити узбуњивача) неопходан је услов за примену механизама за алтернативно решавање спорова и смањење броја старих предмета.

22. Правосудна академија ће на основу одлуке Високог савета судства пружити подршку председницима судова у спровођењу овог Упутства.

III

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

Суд је дужан да у складу са Судским пословником и Упутством Високог савета судства води евиденцију о упућеним странкама на посредовање и обављеним посредовањима који садржи: податке о врсти спорног односа (материја, врста спора) и начину окончања поступка посредовања, уз поштовање начела поверљивости.

ПРЕДСЕДНИК
ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА
И ВИСОКОГ САВЕТА СУДСТВА

Драгомир Милојевић

МИНИСТАР ПРАВДЕ

Нела Кубуровић